

Skolen og samfundet

1.4.1971–31.3.1972

April

1.4.1971. I folketingets spørgetid rejser Bodil Koch (S) spørgsmålet om undervisningsministeriets (UM) sorte liste over lærere, som ikke kan ansættes i folkeskolen. B. K. mener, listen bør være vejledende, men und.-minister Helge Larsen fastholder, at den bør være afgørende. Hvorvidt ombudsmanden bør tage sagen op, kan H. L. ikke tage stilling til. – Efter Helge Skovs nej til at overtage forstanderposten på Askov højskole arbejder styrelsens formand, fhv. statsminister Viggo Kampmann, med muligheden af at opdele skolen i 2 dele med hver sin forstander for på den måde at sikre de to lærergruppers fortsatte medarbejderskab og dermed tilgodese de to elevfløjes behov og ønsker. (Se nærmere herom nedenfor under *Askov*). 3.4. Kristendomsundervisningskommissionen udsender en foreløbig erklæring om undervisningen i folkeskolen. 5.4. Religionslærerforeningens formand, seminarielektor Henning Fogde, udtrykker foreløbig tilfredshed med de hovedlinier, der ligger i kristendomsundervisningskommissionens foreløbige erklæring. 13.4. På de fri ungdoms- og efterskoler årsmøde udtrykker den afgående formand, forstander Gunnar Kragelund, bekymring for efterskolerne funktion og stilling under en udvidet undervisningspligt, især på grund af det offentlige skolevæsens manglende udbygning med observationsskoler. Han omtaler desuden behov for og planer om forsøg med mere differentieret efterskoleundervisning i 1- eller 2-årige skoleophold. 14.4. Socialdemokratiets uddannelsesudvalg vil iflg. »Aktuelt« forelægge folketinget en samlet lærebogskritik. Skolebøger cementerer i vid udstrækning det traditionelle kønsrolle- og familiemønster og dermed også det bestående samfundsmønster, udtaler udvalgets formand, skoleinspektør Bent Thuesen. (Se nærmere herom nedenfor under *skolebøger*). – Danmarks Lærerforening (DLF) har som debatoplæg omkring folkeskolereformen offentliggjort et forslag til normaltimeplan m. m. for 1972/73. Det indbefatter afskaffelse af nuværende realeksamen, men mulighed for prøveaflæggelse i enkeltfag på hidtidigt realeksamensniveau; udelt skole fra 1. til 7. klasse derefter niveaudeling i visse fag, men med overgangsmuligheder imel-

lem niveauerne. Afsluttende prøver skal normalt holdes efter 10. klasse. 12 års skolegang er der foreløbig ikke basis for i lærertal og i lærernes uddannelsesniveau. 16.4. Folketinget har forlænget UMs bemyndigelse til at begrænse lærerantallet ved skolerne og samtidig accepteret, at bestemmelserne om forhøjede klassekvotienter i folkeskolen opretholdes indtil videre. 17.4. Folketingets udvalg vedr. loven om fritidsundervisning har afgivet betænkning, hvorefter lovforslaget om øget elevbetaling er stærkt ændret. 19.4. Over hele landet arbejdes der med fastlæggelsen af de fremtidige kommunale skolestrukturer. I Grindsted kommune eksempelvis er fastsat 11 beboermøder i de forskellige skoledistrikter. Efter amtsrådets forslag skal 6 skoler nedlægges, fordi de ikke har årgangsdelte klasser og/eller har færre end 5 årgange. 2 skoler med 1.-7. klasse i kun 1 spor kan ifølge amtsrådet bevares efter nøje overvejelse. Amtsrådet ønsker at fastholde et årgangsgrundlag på 70 (= 3 spor) som det rimelige økonomiske grundlag for en overbygning med 8.-10. klasse. 23.4. Bladet »Folkeskolen« kommenterer en rundskrivelse fra UM til samtlige kommunalbestyrelser. Den opregner på foranledning af lokale forespørgsler de forhold, som skolenævnenes tilsynspligt iflg. UM omfatter, nemlig bl. a.: lærernes embedsførelse. Skrivelsen vil iflg. »Folkeskolen« give skolenævnene indtryk af, at deres fornemste opgave er at være lærernes kontrollanter; tolkningen går ud over, hvad skolestyrelseslovens § 27 udtrykkeligt præciserer, og DLFs forhandlingsret hævdes tilsidesat. 25.4. På et 3-dages arkitektmøde om »uddannelsessituationens fysiske rammer« kritiseres pædagoger for at være passive eller konservative overfor indretningen af de ydre rammer for deres arbejde. Af mødets temaer og synspunkter kan i øvrigt nævnes: varieret og flytbart inventar, smidighed i byggeriet og fremtidig større vægt på driftsudgifter end på mere varige anskaffelser og etablering. 30.4. Repræsentanter for 45 skolenævn ved små skoler i Ringkøbing amt – svarende til halvdelen af de små skoler – har afleveret en protest-skrivelse til amtsrådet mod eventuel nedlæggelse af en række ikke årgangsdelte skoler, fjernelse af de små skolars 7.-klasser og nedlæggelse af årgangsdelte skoler med lille elevtal.

Maj

10.5. En arbejdsgruppe under udvalget vedr. undervisningspligtens udvidelse har udsendt betænkning om 10. skoleår, som peger på beho-

vet for, at denne undervisning bliver meget fleksibel og rummelig og individuelt præget. – I alt 40 nye HF-klasser oprettes fra august. Alligevel mangler der plads til ca. 1600 kvalificerede ansøgere. 4000 kan optages. 18.5. Pædagogisk Nævn under børne- og ungdomsforsorgen har – foranlediget af nogle »sager« – foretaget en undersøgelse af nogle af de private kostskoler, som børneværnet sender børn til. Pædagogiske og sanitære forhold findes betænkelige, men det er et økonomisk spørgsmål for forsorgen at blive uafhængig af private kostskoler. 19.5. Århus amts undervisnings- og kulturudvalg foreslår som retningslinier for udbygning af amtets folkeskolevæsen nedlæggelse af de mindste skoler, men bevarelse af 7-klassede skoler, hvor klassekvotienterne er af en nærmere defineret størrelse, og hvor skolebygningerne ikke kræver investering. 26.5. Vicekontorchef Viggo Løn, direktoratet for Kbhns. børne- og ungdomsværn, kommenterer kostskolespørgsmålet. Han kræver bl. a. en lovgivning, der sikrer et offentligt tilsyn med sådanne skoler, evt. en bestemmelse, der udelukker kostskoledrift på anden basis end som selvejende institution eller offentlig. – Foreningen »Skole og Samfund« har iflg. landsformand Eigil Brinch indledt forhandlinger med Kommunernes Landsforening (KL) og Amtsrådsforeningen om oprettelse af midlertidige lærervikarseminarier. DLFs formand Stinus Nielsen afviser tanken, vikarerne kan alligevel ikke gøres kvalificerede. 28.5. Overlærer Helge Christensen, Kbh., foreslår lærerløse timer som alternativ til de parodiske vikartimer. – Ved folketingets 2. behandling af forslag til ændring af gymnasieloven m. henbl. på eventuel adgangsbegrænsning til universiteterne vedtages, at de relevante fag og karakterer fra studentereksamen skal være kriterium ved sortering, i stedet for lodtrækning som indstillet af Planlægningsrådet for de højere Uddannelser (PLU). 30.5. 86 nordjyske lærere protesterer mod amtets kulturudvalgs forslag om et årgangstal på 18–20 som betingelse for opretholdelse af en skole. Det rammer de tyndt befolkede egne og bremser egnsudviklingen, hedder det i lærernes erklæring. – Fra Danmarks Pædagogiske Institut foreligger en publikation »Egnethed og Uddannelse«, som stærkt kritiserer uddannelsessystemets nuværende prøveformer og deres anvendelse.

Juni

1.6. »Berl. Tid.« appellerer i en leder til de centrale skolemyndigheder om at vise forståelse for de pædagogiske og kulturelle værdier ved de små skoler på landet og ikke overvurdere de økonomiske fordele ved centraliseringerne. 2.6. »Eksamensgruppen«, bestående af folk fra Unge Pædagoger og Pædagogstuderendes Landsråd, arrangerer – blandt en del andre aktioner mod eksamen – en foredragsrække i eksamenstiden for eksamensnægttere og afbrænding af eksamensbeviser på Kgs. Nytorv. I bladet »Unge Pædagoger« instrueres lærere i eksamensstrategi for at gøre karaktererne bedst tænkelige. 3.6. »Unge Kristne« har sammen med andre organisationer planer om oprettelse af kristne friskoler. Baggrunden er loven om, at seksualundervisning skal integreres i den øvrige undervisning. Forældrene fratages hermed mulighed for at unddrage deres børn seksualundervisning, som formodes at ville bygge på det biologisk-darwinistiske menneskesyn, udtaler frimenighedspræst Johny Noer, »Unge Kristne«. 18.6. UM har udsendt cirk. og bekendtgørelse af 8. juni om seksualoplysning i folkeskolen sammen med en Vejledning om seksualundervisning i folkeskolen. Visse begrænsninger i undervisningen, som er fastlagt i vejledningen, gælder uanset bestemmelser i de lokale undervisningsplaner. Forældres ret til at få deres børn fritaget for den almindelige seksualundervisning bortfalder. Dette sidste punkt bliver et hovedpunkt i debatten om seksualundervisningen, og på den anden side angribes Vejledningens ord om, at læreren bør undgå enhver samtale med den enkelte elev, der kan få karakter af personlig rådgivning, at han ikke må anvende fotografisk materiale og ikke meddele oplysninger om samlejeteknik. 25.6. Der foreligger planer om to nye højskoler. Den ene planlægges af de afskedigede Askovlærere (se nedenfor under Askov) og skal rumme højskoleophold af forskellig varighed og uden på forhånd fastlagte planer for kursernes indhold, samt være et tilbud til forskellige aldersgrupper. Skolen tænkes placeret i »trekant-området«. Den anden plan, der som initiativtagere bl. a. har Asger Boertmann, afskediget lærer fra Vallekilde højskole, og maskinarbejder Poul Schrøder, Munkebo, skal være en erklæret socialistisk og aktivistisk højskole, uden fast lærer-elevstruktur, i nær kontakt – til dels som serviceorgan – med arbejdergrupper på erhvervsvirksomheder. Skolen tænkes placeret på Fyn.

Juli

1.7. I anledning af protest fra foreningen »Skole og Samfund« udtaler und.-minister Helge Larsen, at seksualundervisningen vil starte efter den nye ordning fra 1. august og ikke blive udsat. Forældrene havde ønsket tid til at øve indflydelse på undervisningen gennem skolenævn og skolekommissioner. 7.7. Gladsaxe skolekommission har besluttet at overlade til kommunens enkelte skoler at afgøre, om standpunktsbedømm. i 1.-7. klasse skal afskaffes. 12.7. Fra Kbhn.s amt er udsendt forslag til udbygningsplan for de kommunale skoler i amtet. Alle skoler skal herefter indrettes til et 10-årigt skoleforløb, ved nye skoler skal overvejes muligheder for et 12-årigt forløb. 8.-10. klasser og realklasser skal herefter ikke kunne være indrettet på hver sin skole i en kommune. 15.7. I Ringkøbing byråd er der i stor enighed foretaget en række væsentlige ændringer i amtsrådets skoleudbygningsforslag. Ændringerne skal støtte de mindre skolers stilling. 24.7. På Indre Missions møde har ungdomsskoleforstander J. Steffensen udtalt, at også IM må gå ind for kristne friskoler, hvis folkeskolens kristendomsundervisning ikke mere iflg. formålsparagraffen skal være i overensstemmelse med den evangelisk-lutherske lære. Også seksualundervisningsbestemmelserne gør friskoleplaner aktuelle.

August

1.8. Und.-minister Helge Larsen har opgivet planerne om at videreføre Statens Småbørnsseminarium i Vejle som en forsøgsskole for folkeskolens yngste klasser og børnehaveklasse. Institutionen vil nu blive afviklet i løbet af 1 år. 3.8. Adgangsudvalget under PLU foreslår, at HF-eksamen giver direkte adgang til universiteterne. Und.-minister Helge Larsen stiller sig afventende, men på langt sigt positivt. Indtil videre kræves dispensation ved optagelse af HF-ere på universiteterne. 5.8. Under navn af »Det nødvendige seminarium« er til UM indsendt et projekt om en ny læreruddannelse. Den søger mod, at de studerende får lejlighed til selvoplevelse af forhold ude i verden og i de hjemlige miljøer og produktionsforhold. I uddannelsesplanen indgår deltagelse i »Den rejsende højskole«, produktivt arbejde herhjemme og opsparing til videre studier og undervisning. Hele uddannelsesforløbet bygger på kollektive arbejds-, studie-, finansierings- og boligformer. Bag projektet står en gruppe yngre folkeskolelærere og bl. a. Amdi Petersen fra »Den rejsende højskole«. Planen fremkommer omtrent samtidig

med, at der fra Roskilde universitetscenter udsendes en første skitse til basisuddannelser, som bl. a. tænkes at kunne føre videre til en folkeskolelæreruddannelse. Ifølge skitsen får denne basisuddannelse en udpræget teoretisk, tildels faglig karakter. 6.8. Bistandskonsulent H. E. Hillerup Jensen, byråds- og skolekommissionsmedlem, foreslår ud fra sine erfaringer, at skolekommissionerne nedlægges i deres nuværende form. Det meget komplicerede skolestyrelsessystem kvæler de demokratiske elementer. — Kristelig Lærerforenings formand, seminarirektor K. F. Brøndbjerg, Haslev, finder nedskæringen af antal undervisningstimer i kristendomskundskab urimelig, herunder især, at undervisningen skæres bort i 1.-2. klasse. — Fra Folkeskolens Læseplansudvalg (Læsepl.-udv.) foreligger nu et såkaldt »Notat« som grundlag for det videre arbejde med en reform af folkeskolen. Blandt hovedpunkterne i notatet kan nævnes 9 års udelt skole med nogle obligatoriske og nogle valgfri fag, dog med mulighed for niveaudelt undervisning i visse fag efter det 7. skoleår, afskaffelse af realeksamen, teknisk og udvidet teknisk forberedelseseksamen og de statskontrollerede prøver og indførelse af en folkeskolens afsluttende prøve, som foreslås placeret efter 10. skoleår. 6.-12.8. DLFs formand Stinus Nielsen mener, at folkeskolereformen iflg. »Notatet« stort set går så langt, som der for tiden er kapacitet til, mens formanden for Landsorganisationen af skoleelever (LOE) Carsten Vesterø Jensen ikke finder reformforslaget vidtgående nok og især angriber muligheden for niveaudeling. Heri ser han — ligesom Lærerstuderendes Landsråds formand Lars Dohn — en fare for, at »enhedsskolen« bliver en illusion. »Krist. Dagbl.« finder reformen meget vidtgående, men i praksis bl. a. afhængig af folkeskolens lærere og ledere, af erhvervslivet og af forældrene. »Sjæll.s Tid.« frygter følgerne af manglende eksamenspapirer. Bladet har ligesom »Land og Folk« den opfattelse, at forslaget har vide og positive perspektiver, men at forslagets økonomiske konsekvenser dels ikke er oplyst, dels måske vil begrænse reformens praktiske gennemførelse. »Information«s skolemedarbejder peger på tendenser (prøver lagt efter 10. skoleår) i forslaget til at tvinge eleverne igennem også 10. klasse, hvis deres erhvervsmuligheder skal være rimelige. Fra erhvervs- side udtaler kontorchef Erik Horn Tøttrup, Arbejdsgiverforeningens uddannelsesudvalg, at mangelen på eksamenspapirer må frygtes at føre til, at den enkelte arbejdsgiver vil opstille »optagelsesprøver«, og at man må være forberedt på en række betingelser fra arbejdsgivernes

side for den ny reforms gennemførelse. 10.8. Und.-minister Helge Larsen oplyser, at han formodentlig allerede i oktober vil fremsætte lovforslag om folkeskolereformen. 20.8. Fra en gruppe elever på Metalindustriens Fagskole er rettet henvendelse til und.-minister Helge Larsen med protest mod standsningen af deres forsøgsuddannelse. 24.8. Der er opstået diskussion om det rimelige i bestemmelsen om, at også elever i folkeskolen skal deltage i gennemgang og vurdering af kammeraternes forældres legatansøgninger i et stipendienævn. 27.8. Nordjyllands amtsråd mener ikke, at UMs cirk. om planlægningen af skoleudbygningen betyder, at det er amtets opgave at nedlægge skoler. Amtsrådet vil lægge afgørelsen ud til primærkommunerne, hvorved forældreindflydelsen skønnes øget. 30.8. Foreningen »Skole og Samfund« kræver i en skriftlig henvendelse til und.-minister Helge Larsen ændring af Læsepl.-udv.s sammensætning, således at bl. a. medlemmer af »Skole og Samfund« kan optages og forældrene dermed være repræsenteret. 31.8. DLF får mange henvendelser fra lærere, der overvejer førtidspensionering. De ændrede skolestrukturer samt børnenes ændrede adfærd menes at være baggrunden.

September

1.9. Søndagsskolernes landskontor har indtil nu opnået 22.000 underskrifter imod kristendomskommissionens forslag om at opgive kristendomsundervisningen i 1.-2. og 7.-8. klasse. 2.9. Ved Danmarks Lærershøjskoles modtagelse af årets nye studerende er hovedtemaet, at meget store antal kursister og studerende har måttet afvises på grund af manglende bevillinger, uanset de forestående store folkeskolereformer, som stiller store krav til lærernes efteruddannelse. — »Politiken« mener at finde sikre tegn på, at folkeskolereformen vil blive udsat et år, evt. med en lille reform allerede fra 1972. Fra lærer- og andre kredse, der har kritiseret den manglende tid til forudgående debat, vil en forsinkelse være velkommen. »Politiken« mener, at undervisningspligten vil blive udvidet som planlagt, mens resten af reformen udsættes. 3.9. I bladet »Folkeskolen« rettes hårde angreb mod det forhastede reformarbejde, som man mener det er, og mangelen på økonomiske overvejelser ved reformforslagene. — Det meget lille antal lærere, der vil blive dimitteret sommeren 1972 — p. gr. a. overgangen mellem den gamle 3-årige og den nye 3½-4-årige læreruddannelse — vil være af

betydning for en eventuel udskydelse af folkeskolereformen, udtaler Ole Samuelson (R), formand for folketingets udvalg for uddannelse og undervisning (und.-udv.). 9.9. Højskolelærer Jens Rosendal, Løgumkloster, har planer om at skabe en »landsbyhøjskole« i det vestlige Sønderjylland. Skolen tænkes placeret i en gruppe huse i en landsby. 10.9. Fra lærerside stiger modstanden mod, at skolereformen gennemføres allerede fra august 1972. Overlærer Bent Andersen, formand for Kbhn.s Lærereforening, udtaler, at 9 punkts-programmet betragtes som en helhed og ønskes gennemført på en gang, men at man håber på en udsættelse. 12.9. I »Berl. Tid.«s kronik foreslår nu også skoledirektør M. Blaksteen, Brøndbyerne, at skolekommissionerne ophæves, fordi de er overflødiggjort af skolenævnene. Samtidig efterlyses en afklaring af amternes stilling overfor primærkommunernes skolevæsen. 14.9. »Politiken« oplyser, at der inden for Læsepl.-udv. er stærk kritik af de tidsrammer, der er lagt for dets arbejde med forslag til fagrevision og for kommunernes forberedelse af dens gennemførelse. Læsepl.-udv. har nu fået udsættelse på ubestemt tid med fagrevisionen, og troen på, at en samlet reform kan gennemføres allerede fra august 1972, er yderligere svækket. 16.9. Und.-minister Helge Larsen har på et møde bebudet oprettelse af et Folkeskolens Uddannelsesråd med repræsentation bl. a. af kommuner og amter. Derimod skal Læsepl.-udv. forblive pædagogisk sagkyndigt og rådgivende og ikke rumme forældrerepræsentanter. — En skoles stærkt nedsættende udtalelse om en elev som 7 år tilbage gik på skolen, figurerer i den pågældende unge mands sag under et revalideringscenter og vækker stor opsigt i pressen og blandt myndigheder. Udtalelsen er kun ved en fejltagelse kommet ham selv i hænde. 21.9. DLF protesterer overfor UM mod den nye ordning vedr. legatfordelingen blandt skoleelever, herunder bl. a. mod elevernes stilling i stipendienævnene.

Oktober

5.10. På »Skole og Samfund«s møde har formanden for folketingets und.-udv. Ole Samuelson (R) udtalt, at skolereformen ikke kan gennemføres til det planlagte tidspunkt. 8.10. Journalist og højskolelærer Poul Erik Søe, Krogerup, udkaster planer for en højskole fortrinsvis for 30–50-årige fra Nordjyllands arbejdsløshedsøer. Skolens beliggenhed er planlagt til Nykøbing Mors. En omvendt »jantelov« skal gælde som skolens motto: »du skal tro, du er noget«. 18.10. På Gymnasie-

skolernes Lærerforenings (GL) møde udtrykkes udbredt skepsis overfor det faglige grundlag i de planlagte basisuddannelser på Roskilde universitetscenter. 19.10. I sin trontale bebuder statsminister J. O. Krag, at der vil blive fremsat forslag til principbeslutning om 12 års uddannelsespligt. Det drejer sig om grundlæggende skole- og erhvervsuddannelse, ikke om en 12-årig enhedsskole. Endvidere nævnes, at PLU må afløses af et uddannelsesråd for samtlige uddannelser. 22.10. Til Weekendavisen udtaler den ny und.-minister Knud Heinesen, at folkeskolereformen næppe vil kunne sættes i kraft før 1. august 1973, men at udsættelsen ikke skal gælde undervisningspligtens forlængelse med et 8. skoleår fra 1972/73 og et 9. skoleår fra 1973/74. 28.10. På DLFs repræsentantskabsmøde protesteres kraftigt imod undervisningspligtens udvidelse isoleret fra den øvrige folkeskolereform. Und.-minister Knud Heinesen stiller øgede bevillinger i udsigt til lærernes rådgivningsarbejde overfor elever og forældre og udtaler i øvrigt, at det bør være forældrenes – og ikke som hidtil skolens – afgørelse, om 7. klasses børn skal fortsætte i 8. klasse eller 1. real i det kommende skoleår. 30.10. På samme møde vælges med akklamation overlærer Jørgen Jensen, Gentofte, til at afløse den mangeårige formand Stinus Nielsen, der har ønsket at træde tilbage p. gr. a. alder. 31.10. Et flertal i Odense kommunes kulturelle udvalg har indstillet, at de kommunale tilskud til kommunens 9 private skoler, herunder flere grundtvig-koldske friskoler, sløjfes.

November

1.11. Både »Aktuelt«s og »Berl. Tid.«s ledere finder i sociale hensyn det væsentligste argument for, at undervisningspligten udvides nu. Det gælder de børn, der ellers forlader skolen efter 7. klasse ufrivilligt eller efter pres fra miljøer, der ikke finder yderligere undervisning påkrævet. – Kbhn.s skoledirektion vedtager en henvendelse til UM med krav om, at der udstedes prøve- eller niveaubegis efter 9. klasse, samt at gennemførelse af 10. klasse skal give afkortning af den teoretiske del af læringeuddannelsen. 3.11. I folketinget stilles spørgsmål om, hvad UM vil gøre i anledning af Hammelsagen, hvor samtlige en skoles 17 lærere har nægtet at praktisere den udvidede seksualoplysning. 4.11. »Skole og Samfund«s kommentarer til »Notatet« indeholder tilslutning til undervisningspligtens udvidelse fra 1972. Derudover ønsker foreningen, at børnehaveklasser skal være et tilbud

for alle børn; den ønsker klasselærerfunktionen styrket og ikke specielle rådgivningslærere på de enkelte skoler, samt afsluttende prøve efter 9. skoleår i stedet for efter 10. 5.11. På skoleinspektørernes årsmøde fremsætter seminarieadjunkt Finn Held skarpe angreb på Læsepl.-udv. for manglende fantasi, mod og viden og kræver udvalget afsat. 11.11. UM beslutter at opgive en planlagt undersøgelse af skoleelevers kriminalitet, som skulle forestås af UMs konsulent i narkotikaspørgsmål Peter Schiøler i samarbejde med to videnskabelige institutter. Baggrunden for beslutningen er bred modstand især i lærerkredse ud fra angsten for nye elevkartoteker. 20.11. Folketingets ombudsmand Lars Nordkov Nielsen har rettet henvendelse til UM om at tage spørgsmålene om skolekartotekernes udformning og anvendelse op til nærmere undersøgelse og vurdering. Ombudsmanden mener, at der vil kunne gives vejledende retningslinier til skolerne fra ministeriet, og at de rekvirerende myndigheders praksis kan ændres. 23.11. Gymnasiereformudvalget er uenigt med Læsepl.-udv. om folkeskolens afsluttende prøver og ønsker enten slet ingen prøver eller også adgang til prøver i visse fag efter både 9. og 10. klasse. 28.11. En ansøgning fra Peter Boesings friskole, Kbhn., til UM rejser det principielle spørgsmål, om friskoleloven giver hjemmel ikke blot til at oprette særlige specialklasser, men til at lave rene specialskoler. 29.11. Der forestår oprettelse af et undervisningsråd for al radio- og TV-undervisning; desuden er det hensigten at overflytte denne virksomhed fra kulturministeriet til UM. 30.11. Et udvalg under GL foreslår i et debatoplæg afskaffelse af termins- og årskarakterer og elevernes inddragelse i bedømmelsen af egne evner, standpunkter og fremskridt.

December

3.12. På et møde i Vordingborg kritiserer bl. a. MF Moses Olsen (valgt på Grønland) uddannelsen af grønlandske lærere. Den er 75 % dansk og kvalificerer ikke til arbejdet i grønlandske skoler, hævder M. O. 13.12. KL udsender til kommunerne en vejledning til besparelser i lærertimeforbruget, foranlediget af den forestående forøgelse af lærermangelen i folkeskolen. Som midler til besparelser peges på øgede klassekvotienter, kortere ugentlig undervisningstid for de enkelte klassetrin, omlægning af skoledistrikter, færre deletimer, større hold i valgfri fag og samarbejde med ungdomsskolen om etablering af valgtilbud. 24.12. Fhv. kulturminister K. Helveg Petersen er tiltrådt

en nyoprettet stilling som rådgiver i internationale spørgsmål i UM. 29.12. DLFs nyvalgte formand Jørgen Jensen udtaler, at KLs spareanvisninger vil blive drøftet på det kommende hovedstyrelsesmøde. Lærerne vil protestere imod, at skrivelsen ikke nævner nogen pædagogiske hensyn. 30.12. DLF vil fra årsskiftet lukke samtlige sin vikartjenestes amtskontorer, da man ikke vil anvise ukvalificerede vikarer, og kvalificerede ikke kan skaffes.

Januar 1972

8.1. Folketingets ombudsmand Lars Nordskov Nielsen har henstillet til UM, at det overvejer ændring af praksis vedr. den »sorte liste« over lærere, der har overtrådt straffeloven. Ombudsmanden mener, at det bør være den ansættende myndighed, der efter eventuel konference med direktoratet afgør, om den ønsker at ansætte den pågældende person fra den »sorte liste«. 11.1. UMs cirk. om den kommende tids lærerforbrug i folkeskolen strammer rationeringen m. hens. t. ansættelse af nye lærere; henstiller til kommunerne, at elevtimetallet i visse tilfælde skæres ned, og at der bliver færre deletimer; at der søges oprettet færre 1.-klasser evt. gennem distriktsændringer for nye elever og færre hold i valgfri fag. 12.1. På spørgsmål i folkettingen fra Poul Søgaard (S) svarer und.-minister Knud Heinesen, at den endelige afgørelse af, om 7. klasses børn skal fortsætte i 8. klasse eller 1. real, vil blive forældrenes efter lovforslag, der fremsættes senest den 3. febr., og at skolerne bør orientere de pågældende forældre herom. 24.1. I Holstebro forberedes et uddannelsesforsøg i samarbejde mellem gymnasium, teknisk skole og handelsskole i retning af en integreret teoretisk-almen-erhvervsmæssig ungdomsuddannelse efter svensk mønster. 26.1. Bladet »Kbhns. Kommuneskole« reagerer kraftigt på dele af et debatoplæg fra KLs sekretariat, offentliggjort bl. a. i »Information«. Debatoplægget er til internt brug i KL, idet det iflg. talsmænd for foreningens sekretariat skal fungere som et provokerende udgangspunkt for en kulegravende drøftelse af kommunale skolestyrelsesproblemer på foreningens møde til sommer. Debatoplægget skal sigte imod at komme den administrative langsommelighed til livs og rører ved berettigelsen af både lærerråd, skolenævn og skolekommission. Fra sekretariatets side hævdes, at oplægget på ingen måde står som udtryk for foreningens linie. 27.1. I Tyvelse ved Næstved er det iflg. »B. T.« for første gang lykkedes beboere ved afstemning at sikre sig

deres skoles fortsatte beståen. 82 % modsatte sig kommunalbestyrelsens beslutning om nedlæggelse (80 % er nødvendigt). En ny kommunalbestyrelse vil dog kunne nedlægge skolen uden fornyet mulighed for beboerafstemning.

Februar

3.2. Und.-minister Knud Heinesen fremsætter i folketinget forslag om 9 års undervisningspligt. Det såkaldte »pauseår«, som folketinget tidligere har besluttet at tillade efter 7. klasse, fastholdes ikke, bl. a. begrundet med risikoen for forhastet erhvervsmæssig placering og med, at et år med en vis større lønindtægt vil gøre de unge utilbøjelige til at genoptage skolegangen. I stedet åbnes mulighed for at forlade skolen – på skolekommissionens afgørelse – efter 8. skoleår, dersom erhvervsuddannelse og ungdomsskole træder i stedet, eller efter ministeriel tilladelse. Skolestarten sker i det kalenderår, i hvilket barnet fylder 7 år, dog i tilfælde af enighed mellem forældre og skole eventuelt året før eller efter. Det socialpædagogiske arbejde vedr. folkeskolen udbygges. 4.2. Cirk. fra UM om observationsundervisning er færdiggjort. Cirk. vil iflg. »Uddannelse« 1972 nr. 1, senere blive fulgt op af en vejledning, der skal understrege nødvendigheden af et indgående samarbejde mellem skole, forældre og forskellige lægelige og sociale hjælpeinstitutioner, fastholde hensynet til den enkelte elevs totale situation som det bærende princip samt sigte mod mest muligt at integrere de handicappede i den almindelige undervisning. 5.2. Overfor folketingets und.-udv. har und.-minister Knud Heinesen oplyst, at UM ikke vil gribe ind overfor anvendelse af fotografisk materiale i seksualundervisningen, dersom lærerråd og skolenævn ytrer fuld enighed om det, og dersom det er pædagogisk forsvarligt. 11.2. Fra Ungdomsskolerådet er der som debatgrundlag fremlagt en række synspunkter vedr. den kommunale ungdomsskoles fremtid. Rådets formand, undervisningsdirektør Asger Baunsbak-Jensen, UM, finder, at ungdomsskolen bl. a. har en væsentlig socialpædagogisk funktion, og at den ikke bør lægges ind under folkeskolen, sådan som DLF ønsker. – Det offentligt kendte, interne debatoplæg fra KLs sekretariat vedr. kommunale skolestyrelsesproblemer provokerer stærkt. Bladet »Folkeskolen« ofrer en leder på det, og »Politiken« bringer overskriften »Attentat-planer mod demokratiet i skolen«. 12.2. Formanden for KL, borgmester Henning Rasmussen, Esbjerg, bekræfter sekretariatets

oplysning om, at det omstridte papir er udformet bevidst provokerende. Han finder det trist, at en forening kan blive mistænkeliggjort alene på et debatforberedende arbejde. De skarpe reaktioner mod foreningen fortsætter dog, såvel som selve debatten om skolestyrelsesproblemerne. 15.2. I et brev til socialstyrelsen henstiller undervisningsleder- og forstanderkollegierne under åndssvageforsorgen, at de nuværende handicapgrænser ophæves, og at statens specialskoler integreres med den øvrige specialundervisning og henlægges under UM. 16.2. Ved folketingets 1. behandling af forslag til lov om udvidet undervisningspligt giver konservative og SF tilslutning til regeringens forslag, mens det radikale Venstre giver tilslutning på visse betingelser. Fra oppositionens side bliver der givet udtryk for bred skepsis eller modstand overfor det valgte tidspunkt for udvidelsens ikrafttræden og til dels imod, at den gennemføres isoleret fra de øvrige folkeskolereformer. SF ønsker den øvrige reform udsat til 1974 begrundet med hensynet til demokrati og forældreindflydelse, V og R beklager »pauseåret«s bortfald i forslaget. Til Ole Samuelson (R) udtaler und.-minister Knud Heinesen sig positivt vedr. vidtgående dispensationsmuligheder – evt. lagt i skolenævnshænder – fra undervisningspligten allerede efter 7. klasse, dersom udvidelsen gennemføres allerede fra august 1972. 24.2. »Berl. Tid.«s leder konstaterer, at utilfredsheden med den kommunale skolestyrelsestruktur er udbredt, og at en forenkling kunne være påkrævet. Lederen har fundet sin seneste foranledning i Farum-borgmesteren H. Vitting Andersens erklæring om, at skolekommissionerne er udtryk for misforstået demokrati og bør nedlægges. 27.2. Ca. 1000 Skjern-boere har indtil videre underskrevet protester mod seksualundervisningsbestemmelserne og de nye linier for kristendomsundervisningen i folkeskolen. Et udvalg arbejder med muligheden for at starte en kristen friskole i byen. – Und.-minister Knud Heinesen udtaler til »Aarh. Stiftst.«, at den store folkeskolereform nu formodentlig først vil kunne træde i kraft fra 1974, da lovforslaget ikke vil kunne foreligge den 15. marts, som er sidste frist for behandling i indeværende folketingssamling. K. H. oplyser samtidig, at han for at opnå bred tilslutning til forslaget om udvidelse af undervisningspligten fra august 1972 vil være villig til i en overgangsperiode at muliggøre dispensation fra undervisningspligten allerede efter 7. skoleår i st. f. som i det foreliggende forslag efter 8. skoleår.

Marts

4.3. Endnu 50 nye HF-klasser oprettes i år. Dermed er søgt bedre geografisk dækning og forhåbentlig skabt plads til de fleste kvalificerede ansøgere, udtaler formanden for fordelingsudvalget for HF-kurserne, rektor Ejv. Jensen. 8.3. Und.-minister Knud Heinesens forslag til en ny lov om lærlingeuddannelserne indeholder bestemmelser om at eleverne på de nye lærlingeskoler skal have statslig uddannelsesløn svarende til en gennemsnitlig mesterlærlingeløn indenfor det pågældende fag. Senere skal dog arbejdsgiverne deltage i betalingen af lærlingenes uddannelsesløn. — DLF redegør overfor folketingets und.-udv. for sine synspunkter vedr. udvidelse af undervisningspligten. Ligesom store dele af folketingsoppositionen mener DLF, at udvidelsen bør ske samtidig med gennemførelsen af den øvrige folkeskolereform iflg. 9 punktsprogrammet. 18.3. På foreningen »Skole og Samfund«s repræsentantskabsmøde meddeles, at und.-minister Knud Heinesen ved en forhandling i UM den 13. marts har tilkendegivet, at der vil ske ændringer i cirk. og bekendtgørelse vedr. seksualundervisningen i folkeskolen. Det vil blive lagt ud til de enkelte kommuner og skoler at fastlægge rammerne for seksualundervisningens indhold og form. 20.3. Flertalsbetænkningen fra folketingets udvalg vedr. lov om undervisningspligtens udvidelse indeholder forslag om forhøjet tilskud til kostskoleophold og mindst 40 % statsstøtte (foruden kommunal støtte) til efterskoleophold for undervisningspligtige unge. Igennem 2 år skal skolenævnene kunne dispensere fra den 9-årige undervisningspligt efter ansøgning, hvor særlige grunde taler for, at det er til elevens bedste. V og R vil ved 2. behandling stille forslag om samtidighed i folkeskolereformen, men R ventes ved 3. behandling at ville stemme for undervisningspligtens udvidelse til 9 år fra august 1972.

Askov

(Samlet fremstilling af enkeltemner.)

1.4.1971. Efter Helge Skovs nej til at overtage forstanderposten på Askov højskole arbejder styrelsens formand, fhv. statsminister Viggo Kampmann, med muligheden af at opdele skolen i to dele med hver sin medarbejderstab. 5.4. Styrelsesformand Viggo Kampmann udsender meddelelse om, at skolen lukkes for sommeren. I TV-avisen erklærer han, at Askov til efteråret efter hans opfattelse vil blive ført videre efter lærerrådsflertallets retningslinier. 7.4. Den afgæde for-

stander H. Engberg-Pedersen foreslår i »Politiken« bl. a., at hele det nuværende lærerkollegium forlader skolen i løbet af 2 år og ikke skal kunne genansættes. Derved kan en ny forstander opbygge et helt nyt lærerkollegium. 8.4. Askovspørgsmålet bliver taget op i folketingets und.-udv. Udvalgets formand Ole Samuelson (R) mener, ligesom Engb.-P., at samtlige lærere bør forlade skolen; Helge Skov vil efter O. S.s mening være den rette til at føre skolen videre. 14.4. På Askovstyrelsens møde indvilliger den konstituerede forstander Knud Hansen trods tidligere afslag i at fortsætte som konstitueret indtil videre, mest for at undgå formelle vanskeligheder overfor lovens tilskudsbestemmelser. Man opgiver definitivt at få Helge Skov til forstander og vil optage forhandling med andre forstanderemner. 15.4. Styrelsesformand Viggo Kampmann udtaler, at hans delingstanke bestod i at støtte lærermindretallet i at starte en ny skole. De fem lærere ønsker ikke at tage imod et sådant tilbud, for så vidt det skulle være et led i Askovkrisens løsning. 19.4. Iflg. meddelelser i dagspressen skal Helge Skov efter forhandlinger i Weekenden have sagt ja til at blive Askovs forstander. Forhandlinger med højskolelærer Mads Lidegaard, Krogerup, var endnu ikke afsluttet, men hans afslag foreligger nu. 20.4. Askovstyrelsens beslutning om at søge samtlige skolens lærere afskediget indebærer uafklarede juridiske spørgsmål. 23.4. På styrelsesmøde foretages den endelige ansættelse af Helge Skov som forstander. Samtlige lærere vil blive afskediget, men flertallet formodentlig igen blive ansat af Helge Skov, udtaler formanden Viggo Kampmann. 29.4. Afskedigelsen af samtlige lærere effektueres. 2.5. Otte afskedigede lærere – af mindretallet – søger juridisk bistand hos landsretssagfører Jørgen Jacobsen. 8.5. »B. T.«s leder – med overskriften »For meget Askov« – går bl. a. ud på, at Askov-begivenhederne i for høj grad har fået lov til at dominere den offentlige diskussion . . . 11.5. Også styrelsen antager nu en advokat til at varetage sine interesser i afskedigelsessagen. 12.5. Det offentliggøres nu, at et 3-mandsudvalg under Foreningen for Folkehøjskoler allerede den 6. maj har kendt lærerafskedigelserne proceduremæssigt ugyldige efter at have fået spørgsmålet forelagt af styrelsen. 16.5. Foreningen for Folkehøjskoler 3-mandsudvalg opgiver et mæglingsforsøg mellem styrelsen og 8 lærere. 14.6. Efter uhyre vanskeligheder fulgt af stor presseopmærksomhed og ledsaget af en stadig næsten usvækket strøm af polemik – + en mindre del principiel debat – mellem såvel implicerede som mere eller mindre udenforstående

lykkes det at opnå forlig i striden mellem mindretalslærerne og skolens styrelse: Afskedigelserne annulleres, men de 8 lærere opsiger deres stillinger, bl. a. mod visse erklæringer fra styrelsen om skyldsspørgsmålet i hele konflikten, mod erklæring om, at afskedigelserne var uberegtigede, og mod, at skolen dækker deres omkostninger til juridisk bistand.

Skolebøger

14.4. 1971. Socialdemokratiets udd.-udvalg vil iflg. »Aktuelt« forelægge folketinget en samlet skolebogs-kritik. Skolebøger cementerer i vid udstrækning det traditionelle kønsrolle- og familiemønster og dermed også det bestående samfundsmønster, udtaler udvalgets formand, skoleinspektør Bent Thuesen. 19.5. I folketinget fremsætter en gruppe socialdemokratiske medlemmer forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en skolebogs-kommission, der skal undersøge eksisterende undervisningsmateriale og fremsætte forslag til fremtidig sikring af faglig kvalitet og til en ændret produktion og distribution af undervisningsmidler. 12.6. I anledning af en henvendelse til folketingets und.-udv. fra »Thildes børn« under Dansk Kvindesamfund udtaler und.-udv.s formand Ole Samuelson (R) sig til »Holbæk Amts Venstreblad« imod nedsættelse af en »meningskommission« til bedømmelse af skolebøgers indhold. 7.9. MF Sven Skovmand (R) fremsætter i »Information« en advarsel til både borgerlige og venstreorienterede politikere imod at genetablere nogen form for officiel godkendelse af skolebøger. Ytringsfriheden vil let komme i fare. 16.11. Formanden for Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund (DASF), MF Anker Jørgensen (S), bebuder iflg. »Berl. Tid.« en henvendelse til und.-ministeren efter en skolebogsundersøgelse foretaget af DASF. Der er fundet chokerende eksempler på fejl og skævheder i bøgernes fremstilling af historie og samfundsforhold, udtaler A. J. 17.11. Lærer Erik Thorsen, deltager i DASFs skolebogsundersøgelse, præciserer i »Aktuelt« kritikken, der i hovedsagen går ud på, at arbejdsgiversynspunkter og borgerlige værdinormer er altdominerende. Samtidig – og i de følgende dage, uger og måneder – bliver denne kritik meget stærkt placeret i næsten den samlede dags- og skolepresse. 21.11. Skolebogs-kritikken inspirerer iflg. »Demokraten« lektor Lise Tøgeby, Århus universitet, til at forberede en videnskabelig undersøgelse af skolebøgers politiske indhold. 20.12. Som allerede bebudet en måned forud ret-

ter und.-minister Knud Heinesen henvendelse til Læsepl.-udv. i anledning af skolebogsdebatten. K. H. henviser til betænkning fra Kvindekommissionens uddannelsesudvalg (1968) og til forslag til folketingsbeslutning af 19. maj (se ovenfor). Læsepl.-udv. bedes udtale sig om, hvorvidt det finder grundlag for at foretage en undersøgelse, og hvad denne i givet fald nærmere bør omfatte. 3.1. 1972. Lærereforeningens Materialeudvalg anklages af lærerkredse for udsendelse af stærkt tendensiøst materiale, bl. a. rettet imod palæstinensiske arabere. 11.1. TV-programmet »Kontakt« behandler skolebogsspørgsmålet, især påstandene om bøgernes nedvurdering af arbejdere og om deres fastlåsende kønsrollefremstillinger. 15.1. Fhv. und.-minister Helge Larsen tager i »Politiken« afstand fra en skolebogskommission. Kritikken er et gode, men det bør vedblivende være forældrene, der gennem skolenævnene godkender undervisningsmaterialet for den enkelte skole. 21.1. Kontorchef Erik H. Tøttrup, Dansk Arbejdsgiverforening, går i bladet »Arbejdsgiveren« ind for, at både kongerække og klassekamp udelades af skolebøgerne til fordel for bl. a. en nationaløkonomisk indsigt og anden indsigt, der kan imødegå et teknokratvælde. 29.2. Læsepl.-udv.s svar til und.-ministeren foreligger nu. Flertallet kan begrundet med principielle problemer og praktiske vanskeligheder ikke gå ind for at foretage en undersøgelse af undervisningsmaterialets tendenser som opstillet i ministerens henvendelse. Flertallet peger først og fremmest på den landscentral for undervisningsmidler, som er foreslået i en tidligere betænkning, og finder, at tilbuds-, rådgivnings- og vejledningsprincipper bør være grundlaget, ikke et godkendelsesprincip, som evt. kunne få virkning af censur. Lektor Søren Brogård, repræsenterende GL, afgiver dog mindretalsindstilling med forslag om et undersøgelsesudvalg bestående af repræsentanter for arbejderbefolkningens, funktionærgruppens og kvindebevægelsernes synspunkter samt af pædagoger og specialister. Udvalgets arbejde bør sigte imod »en løbende afdækning af undervisningssituationens i bredeste forstand konserverende indflydelse på socialgruppefordeling og kønsrollemønster«. 1.3. Und.-minister Knud Heinesen tilslutter sig Læsepl.-udv.s flertalsindstilling ang. forældres og læreres inddragelse i drøftelser vedr. undervisningsmaterialer, men udtaler sig samtidig for, at et bredt udvalg som det af lektor Søren Brogård foreslåede kunne placeres indenfor det kommende planlægningsråd for alle uddannelser og udarbejde en slags »varedeklaration«. En politisk beslutning bebudes indenfor de nærmeste måneder.

Gunhild Nissen.